



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI ABU RAYHON BERUNIY
NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“QURILISH VA ARXITEKTURA SOHASIDAGI INNOVATSION
G'OYALAR, INTEGRATSIYA VA TEJAMKORLIK”

УРГЕНЧСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБУ РАЙХАНА БЕРУНИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ, ИНТЕГРАЦИЯ
И ЭКОНОМИКА В ОБЛАСТИ
СТРОИТЕЛЬСТВА И АРХИТЕКТУРЫ»

IN THE NAME OF
ABU RAYHAN BERUNI
URGANCH STATE UNIVERSITY

“INNOVATIVE IDEAS, INTEGRATION,
AND ECONOMY IN THE FIELD OF
CONSTRUCTION AND
ARCHITECTURE”
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
REPUBLICAN CONFERENCE

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
1-TO'PLAMI



TASHKILIY QO‘MITASI:

RAIS:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.,
professor - **S.U. Xodjaniyazov**

HAMRAISLAR:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti ilmiy ishlar va
innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **Z.Sh. Ibragimov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti xalqaro hamkorlik
bo‘yicha prorektori, f-m.f.d., professor - **G‘.U. Urazboyev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, Texnika fakulteti
dekani, f-m.f.n., dotsent - **M.Q. Qurbanov**

Toshkent davlat transport universiteti, Avtomobil yo‘llari muhandisligi
fakulteti dekani, t.f.d., professor - **A.X. Urokov**

Xorazm viloyati Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi, Urganch
tuman bosh arxitektori - **R.B. Matmurov**

ILMIY KOTIB:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, “Qurilish”
kafedrası dotsenti, PhD - **A.A. Qutlijev**

TASHKILIY QO‘MITA A‘ZOLARI:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti yoshlar masalalari
va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **D.I. Ibadullayev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti moliya-iqtisod
ishlari bo‘yicha prorektori - **A. Atajanov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Qurilish”
kafedrası mudiri, t.f.n., dots. – **Q.K. Axmedov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Arxitektura”
kafedrası mudiri **R. Palvanov**

t.f.d., prof., R. Raximov, t.f.d., prof., B.Raxmonov, t.f.n., dots., K.Kuryozov, i.f.n., dots., N. Sattorov, a.f.n., dots., M. Setmamatov, a.f.f.d., dots., S. Atoshev, a.f.f.d., Sh. Abdullayeva, dots., Sh. Xo‘janiyozov, t.f.f.d., S. Sultanova, A. Atamuratov, A. Seyitniyozova, N. Kariyeva, S. Rajabov, S. Yusuf, A. Sobirov, X. Madirimov, X. Radjabov, I. Bekturdiyev, B. Radjapov, A. Xodjayazov, A. Matkarimov, M. Djumanazarova, R. Nafasov, Sh. Navruzov, Y. Tadjiyev, R. Sovutov, A. Samandarov, L. Yusupova, Sh. Masharipov, H. Bekchanov, D. Shalikaeva, S. Nurmuhammedov, I. Matnazarov, Q. Soburov, K. Yuldashev, A. Bobojonov, Sh. Nurimetov, H. Masharipova, S. Qurambayev, M. Ashurova, A. Shomurotov.

ILMIY-TEXNIK ANJUMAN DASTURIY QO‘MITASI:

Rais: “ARXITEKTURA, QURILISH, DIZAYN” ilmiy-amaliy jurnalining bosh muharriri, i.f.d., prof. **Nurimbetov Ravshan Ibragimovich**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universitetida 2025 yil 15-16-sentabr kunlari “Qurilish va arxitektura sohasidagi innovatsion g‘oyalar, integratsiya va tejamkorlik” mavzusidagi respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari kiritilgan.

To‘plamga kiritilgan maqolalar mazmuni, ilmiy salohiyati va keltirilgan dalillarning haqqoniyligi uchun mualliflar mas’uldirlar.

4. R.Raif. Rethinking Design: The Principles of the Circular Economy. Springer. 2022.
5. Каримов, Д. М. Циркулярная экономика в странах Центральной Азии: вызовы и возможности. Ташкент. 2021
6. www.eurostat.com. Waste statistics – construction and demolition waste. 2021.

XORAZM VILOYATIDA TURIZM MASTER REJALARINI ISHLAB CHIQISHDA ME'MORIY YODGORLIKLARNING ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH ORQALI ARXITEKTURA-LOYIHALASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH. (BOG'OT TUMANIDAGI QALAJIQQAL'A MISOLIDA)

Xudayberganov Bekzod Allaberganovich

Xorazm Ma'mun akademiyasi. Kichik ilmiy hodimi

Annotatsiya

Bugungi kunda turizm sohasining jadal rivojlanishi bilan bir qatorda, tarixiy-me'moriy meros obyektlarini saqlab qolish, ulardan foydalanish va yangi loyihalarda ularning elementlarini integratsiyalash muhim masalaga aylangan. Turizm master rejalarini ishlab chiqishda arxitektura va madaniyatning uyg'unligi – shahar muhitining jozibadorligini oshiradi, turizm salohiyatini kuchaytiradi va merosni ommalashtirishga xizmat qiladi. Bundan kelib chiqib master rejaga quyidagicha maqsadlarni belgilashimiz zarur. Turizm master rejalarida me'moriy yodgorliklarning kompozitsion, badiiy va funksional elementlaridan foydalanish orqali arxitektura-loyihalash jarayonlarini takomillashtirish, ularni zamonaviy talablar asosida qayta ishlash va turizm uchun barqaror makon yaratish.

Kalit so'zlar

Master reja, me'moriy yodgorliklar, investitsiya va infratuzilma loyihalar, aholi punktlarining funksional zonalari, shamol guli, iqlimiy ko'rsatkichlar, turizm obyektlarini loyihalash.

Kirish

Master rejaga qo'yiladigan talablar

1. Hududning joriy iqtisodiy-ijtimoiy holati bo'yicha tahlil.

2. Hududni iqtisodiy rivojlantirish salohiyati va zahirolari.
3. Hududni rivojlantirish tasavvurlari va maqsadlari.
4. Taklif etilayotgan investitsiya va infratuzilma loyihalari ro'yxatini shakllantirish.
5. Yerdan foydalanish va master-reja loyihasi.
6. Yer uchastkalarining (lotlarning) pasportlarini shakllantirish.
7. master rejaning adatasiya jarajoni.

Master reja vazifalari

Tarixiy-me'moriy yodgorliklarning asosiy turlarini va ularning arxitektura xususiyatlarini o'rganish.

Turizm master rejasi tuzishda ishlatiladigan zamonaviy arxitektura metodlarini tahlil qilish.

Me'moriy yodgorliklardan olingan elementlarning zamonaviy loyihalarda qo'llanilish usullarini tahlil qilish.

Yodgorliklar asosida yaratilgan turistik ob'ektlarning urbanistik va funksional yondashuvlarini baholash.

Amaliy tavsiyalar ishlab chiqish: yangi turizm maskanlari loyihasida tarixiy me'moriy merosdan qanday foydalansa bo'ladi.

Asosiy qism.

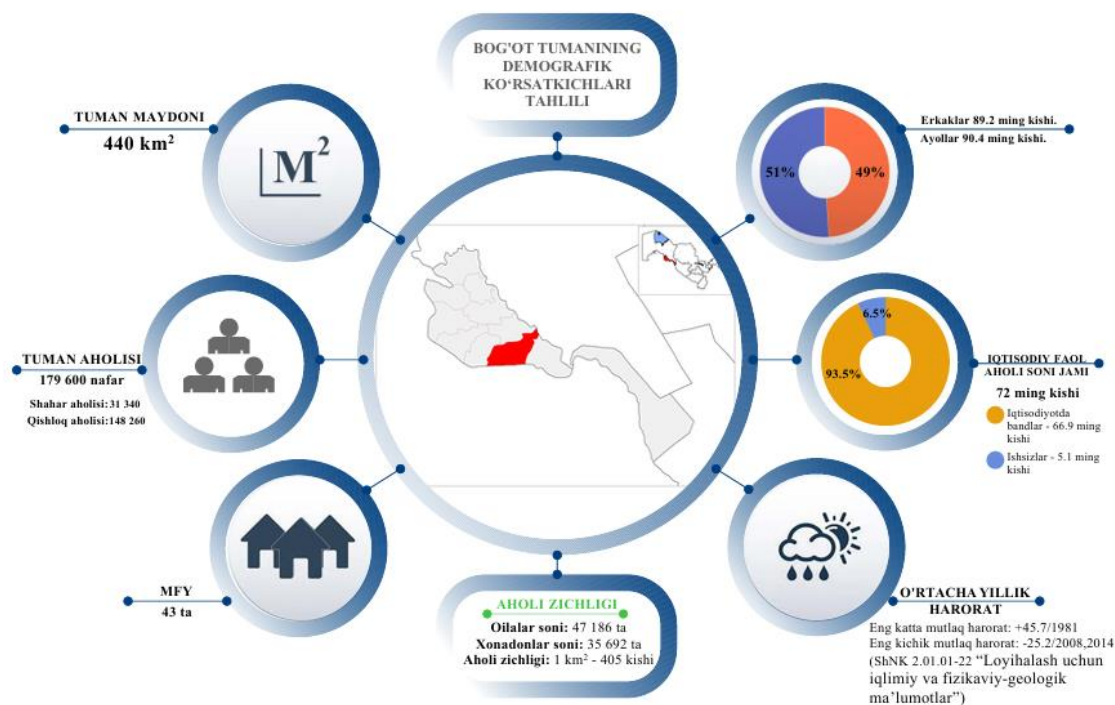
Turizm infratuzilmasini shakllantirishda foydalaniladigan me'moriy yodgorliklar va ularning atrofidagi shahar muhiti va shakilangan shahar injinerlik infratuzilmalarini yaratish orqali hududni rivojlanish drayverlaridan biri bo'lga turizm yo'nalishlarini rivojlantirish.



Logotipda hududdagi me'moriy yodgorliklarning kompozitsion, dekorativ va konstruktiv elementlarining turizm master rejalarida arxitektura loyihalariga integratsiyalash metodlari orqali ishlab chiqilgan. Integratsiyalash jarayonida hududagi memoriy yodgorlikning joylashuvi, iqlim parametrlari va giyologik va gidrogiyalaogik tatqiqot natijalari orqali hududda loyihalanadigan binolar ro'yxati shaharsozlik normalari va qoidalarga tayangan holda loyiha materiallari eskiz qismi shakillantiriladi.

Loyihaning 1-bosqichi. Hududning joriy iqtisodiy-ijtimoiy holati bo'yicha tahlil





stat.uz

LEGACY OF KALAJIQ

TASHQI HAVO HARORATI, °C

Respublika, viloyat, joy	Oylar bo'yicha o'rtacha												O'rtacha yillik	Mutlaq minimal	Mutlaq maksimal	Eng issiq o'rtacha maksimal darajasi	Eng sovuq o'rtacha minimal darajasi
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII					
Tuyamuyun sh.	-1.4	1.0	7.4	15.8	22.3	27.8	29.4	27.2	20.8	13.2	6.0	0.6	14.2	-25.2	45.7	36.0	-4.7

TASHQI HAVONING NAMLIGI, YOG'INGARCHILIKNING XUSUSIYATLARI, QOR QOPLAMI BO'LGAN KUNLAR SONI, MOMAQALDIROQ BILAN SOATLAR SONI

Respublika, viloyat, joy	Suv bug'ining har oyidagi partial bosimi, gPa												O'rtacha minimal nisbiy namlik, %		Yiliga yog'ingarchilik, mm	Maksimal kunlik yog'ingarchilik, mm	Yil davomida yog'ingarchilik bo'lgan kunlar soni	Yil davomida qor qoplamasi bo'lgan kunlar soni	Yil davomida momaqal diroq bilan soatlar soni
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Eng sovuq oy	Eng issiq oy					
Tuyamuyun sh.	4.8	5.1	6.6	9.7	13.1	16.4	19.6	17.9	12.5	9.0	7.2	5.5	67	34	96.4	43.2	81.8	20	7.7

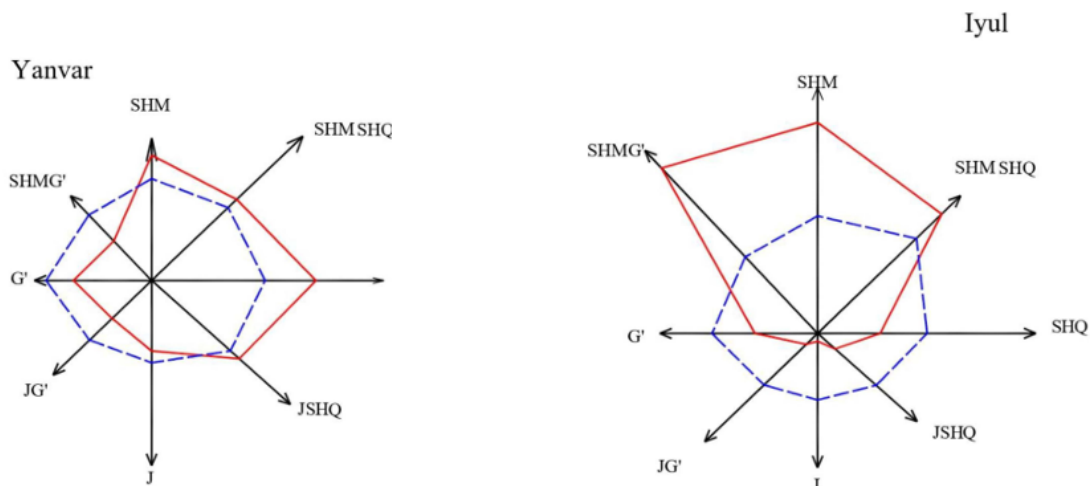
SHAMOLNING XUSUSIYATLARI

Respublika, viloyat, joy	SHAMOL TEZLIGI, m/s							Bir yil mobaynidagi chang to'zonli va yaxlatma izg'irinli kunlar soni
	Yanvar oyida o'rta cha oylik	Yanvar oyidagi o'rta cha rumbaning maksimal tezligi	Iyul oyida o'rta cha oylik	Iyul oyidagi o'rta cha rumbaning maksimal tezligi	Yil uchun o'rta cha oylik qiymatlarning maksimal miqdori			
					Ma'nosi	Oy		
Tuvamuvun sh.	2.4	4.7	2.7	0	3.2	IV	17.1	

YANVAR VA IYUL OYLARIDA SHAMOLNING YO'NALISHI VA TEZLIGI

Respublika, viloyat, joy	Shamol yo'nalishining takrorlanuvchanligi (kasrning surati), % Shamolning yo'nalishlar bo'yicha tezligi (kasrning maxraji), m/s Shamolsiz, tinch havo vaqtning takrorlanuvchanligi, %																	
	YANVAR									IYUL								
	Shm	ShmS hq	SHq	JShq	J	JG'	G'	Shm G'	Tinch havo	Shm	ShmS hq	SHq	JShq	J	JG'	G'	Shm G'	Tinch havo
Tuyamuyun sh.	16 2.6	15 2.7	21 2.9	15 2.7	9 2.1	7 2.2	10 2.7	7 2.3	13	27 3.0	22 3.5	8 2.8	3 2.0	1 1.7	2 1.9	8 2.7	29 2.7	13

Shamol yo'nalishi va tezligi chambaragi (Tuyamo'yin) m/c bo'yicha



Shamol gulini geologik malaumotlarga qarab ShKK 2.01.01-22 loyihalash uchun iqlimiy va fizik -geologik ma'lumotlarga asosan qurildi.

Bugungi globallashuv davrida turizm nafaqat iqtisodiy o'sish manbai, balki madaniy merosni ommalashtirish va asrab-avaylashning muhim vositasiga aylanib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, turizm sohasi uchun arxitektura muhitini zamonaviy va funksional talablarga javob beradigan tarzda tashkil qilish zarur. Ayniqsa, me'moriy yodgorliklarga boy hududlarda bu jarayon ehtiyotkorlik bilan, madaniy qatlamni saqlagan holda amalga oshirilishi kerak.

Me'moriy yodgorliklar – xalq tarixining moddiy guvohlari sifatida – milliy identitetni saqlab qolish, hududiy brendni shakllantirish va sayyohlar uchun jozibador muhit yaratishda muhim omil hisoblanadi. Shu bois, turizm master rejalarini ishlab chiqishda ana shu yodgorliklardan foydalanish, ularning elementlarini zamonaviy arxitektura loyihalariga uyg'unlashtirish dolzarb masalalardan biridir. ShNK 2.07.01-23 "Aholi punktlarining hududlarini rivojlantirish va qurishni shaharsozlik jihatidan rejalashtirish" shaharsozlik normalari va qoidalarini 4-§. Aholi punktlarining funksional zonalari (hududlari) 51, 52, 53 bo'limlarida alohida 51. Madaniy meros obyektlariga ega bo'lgan shaharlar uchun tarixiy qurilish zonasi ajratib ko'rsatilishi lozim.

52. Funksional zonalarining foydalanish maqsadlari hamda ularning hududlarida joylashtirilishiga yo‘l qo‘yiladigan obyektlar O‘zbekiston Respublikasining Shaharsozlik kodeksiga muvofiq qabul qilinishi kerak.

53. Aholi punktlarining rejaviy tuzilmasi funksional zonalarining ixcham joylashuvi va o‘zaro aloqalari, hududdan samarali foydalanish va oqilona bo‘linishi, tabiiy-iqlimiy, landshaft, milliy-maishiy xususiyatlarni hisobga olgan holda, shuningdek atrof-muhit va madaniy meros obyektlari muhofazasini ta‘minlagan holda shakllantirish lozim deb ko‘rsatilgan.

Xulosa

Turizm obyektlarini loyihalashda nafaqat estetik, balki funksional va ijtimoiy omillar ham hisobga olinadi. Bular asosan tarixiy muhitga moslashuvchanlik yangi binolar me‘moriy yodgorliklar bilan raqobat qilmasligi, balki ularni to‘ldirishi kerak, mahalliy materiallardan foydalanish esa bu ekologik va madaniy uyg‘unlikni ta‘minlaydi. Master rejalari va maydonlar va ko‘rinishlar: turistik obyektlar yodgorliklarga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ko‘rinish beradigan tarzda joylashtiriladi va ular asosan ko‘p funktsiyalik: mehmonxona, ko‘rgazma zali, axborot markazi, kafe kabi xizmatlar bir obyekt tarkibida bo‘lishi mumkin. Bularning barchasi nafaqat tashqi turistlarga balki mahallil turistlar uchun qulay muhit yaratish bilan birga, tarixiy merosning to‘laqonli faoliyatini ta‘minlaydi va turizm eksport ko‘rsatkichlarini oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Shaharsozlik kodeksi.
2. ShNQ 2.07.01-23 “Aholi punktlarining hududlarini rivojlantirish va qurishni shaharsozlik jihatidan rejalashtirish”
3. ShNQ 2.01.01-22 loyihalash uchun iqlimiy va fizik-geologik ma‘lumotlarga asosan qurildi
4. Stat.uz

5. Mirbabayeva D.H., Nuretinov N.X. Qo‘chqarov R.A , “Arxitekturaviy fizika” . Toshkent 2000-yil.
6. Qo‘chqarov R.A. Marakayev P. Ю. Hopov H. H. “Binolarni Loyihalashning fizika-texnikaviy asoslari” o‘quv qo‘llanma 1-qism Qurilish issiklik-texnikasi. Toshkent 2005-yil.
7. J.Baltayev “Qurilish fizikasi” Toshkent. 2023-yil

**XORAZM VILOYATIDA TURIZM MASTER REJALARINI ISHLAB
CHIQISHDA ME'MORIY YODGORLIKLARNING ELEMENTLARIDAN
FOYDALANISH ORQALI ARXITEKTURA-LOYIHALASH USULLARINI
TAKOMILLASHTIRISH VA GEOLOGIK HAMDA GIDROGIYALOGIK
MA'LUMOTLAR TAXLILI. (BOG'OT TUMANIDAGI QALAJIQQAL'A
MISOLIDA)**

Xudayberganov Bekzod Allaberganovich

Xorazm Ma'mun akademiyasi. Kichik ilmiy hodimi

Annotatsiya

Xorazm viloyati Bog'ot tumani Qalajiqqal'a MFY turizm qishlog'i hududida master reja ishlab chiqish uchun muhandis-geologik tadqiqotlar o'tkazildi. Tatqiqot doirasida o'rganiladigan maydon 87,6 gektarni tashkil etadi.

Kalit so'zi

Madaniy me'ros, transport infratuzilmasi va logistikasi, Turizm master rejasi, geomorfologik tuzilish, gidrografik tarmoq, yangi turistik markazlar yaratish.

Kirish

Turizm master rejasi tushunchasi va strukturasi

Turizm master rejasi – bu ma'lum bir hududda turizm infratuzilmasini rivojlantirish, mavjud resurslardan foydalanish va yangi turistik yo'nalishlarni yaratish bo'yicha kompleks strategik hujjat hisoblanadi. Bu rejada quyidagi yo'nalishlar nazarda tutiladi:

Turistik ob'ektlar joylashuvi va holati;